

Epäasiallinen käytös ja häirintä urheilussa

Ennaltaehkäisy ja puuttuminen

Et ole yksin

Mistä turvallisuus rakentuu?

- **Mitä turvallisuus tarkoittaa sinulle?**
- **Mistä turvallisuus rakentuu? Entä vanhemman/huoltajan näkökulmasta?**

- **Turvallisempi tila -> Onko turvallista tilaa olemassa?**
- **Mikä on minun roolini turvallisuuden rakentumisessa**

Urheilijat kertovat: Et ole yksin

- <https://www.youtube.com/watch?v=xeWfoOM8OFM>

Et ole yksin -palvelu

Et ole yksin
Väestöliitto

**ET OLE YKSIN –
CHAT- JA PUHELINPÄIVYSTYS**

**SOITA / MA 12-14.00
CHATTA / TI-KE 15-17.30
TO 14-16**

WWW.ETOLEYKSIN.FI
PUH. 050 302 5942

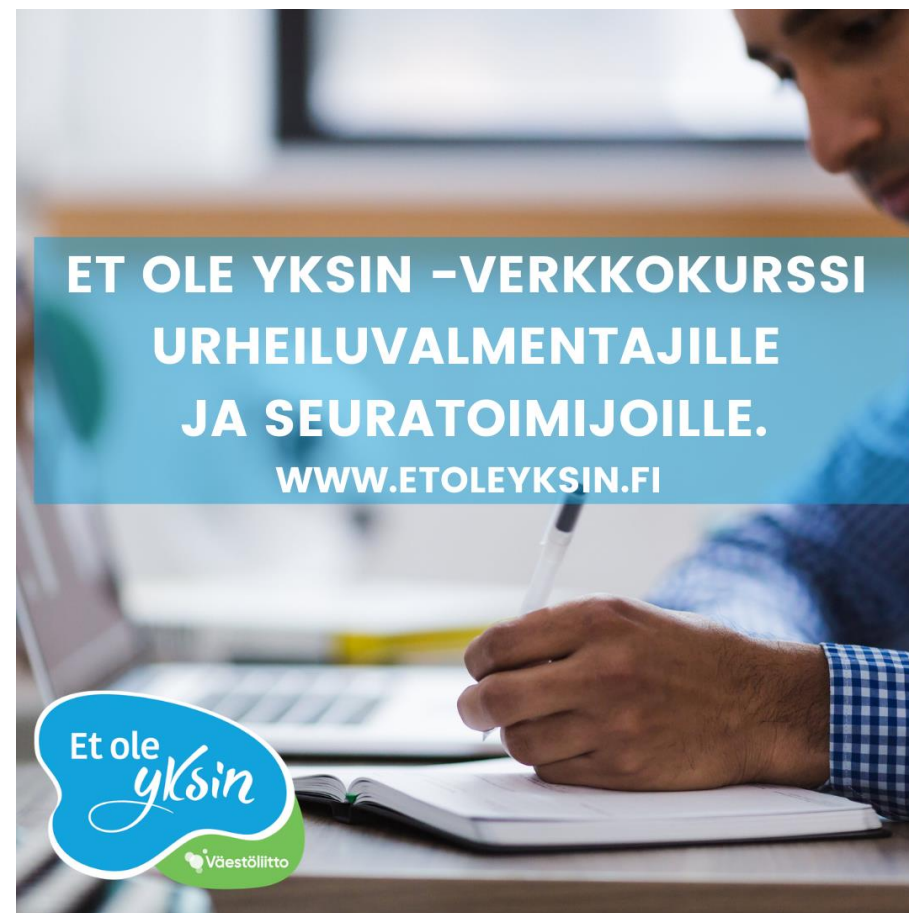
Yhteydenottojen aiheet
2021 (N129):

Kiusaaminen
Seksaalinen häirintä
Sukupuoleen perustuva häirintä
Seksaaliväkivalta
Henkinen/fyysinen väkivalta
Ristiriidat urheilussa

Et ole yksin –palvelu osana seurojen toimintaa

- Ennaltaehkäisyn tueksi
- Puuttumisen tueksi
- Toimintaohjeet seuroille epäasiallisen käytöksen selvittelyyn
- Nuorten materiaalit ja verkkokurssi
- Verkkokurssi valmentajille ja seuratoimijoille

www.etoleyksin.fi

Et ole yksin –palvelu urheilijoiden huoltajien tukena

- **Materiaaleja vanhemmille**

- *"Mitä tehdä jos lapseni kokee epäasiallista käytöstä urheilussa?"*
- *"Vanhemman rooli epäasiallisen käytöksen ennaltaehkäisyssä"*

- **Verkkokoulutukset**

- **Chat- ja puhelinpalvelu**

Epäasiallinen kohtelu

Henkinen väkivalta

- Alistaminen, arvostelu, vähättely, nöyryyttäminen, eristäminen, uhkailu.

Fyysinen väkivalta

- Kovakourainen ohjaaminen, lyöminen, potkiminen, puristaminen

Laiminlyönti

- Aikuisen roolin ohittaminen, vammasta huolimatta treenauttaminen, LS- ilmoituksen ohittaminen

Häirintä

- Seksuaalisuutta loukkaava
- Sukupuoleen perustuva
- Syrjintäperusteisiin liittyvä

Seksuaaliväkivalta

- Ahdistelu (asianomistajarikos)
- Raiskaus (virallisen syytteen alainen)

Häirintä lain näkökulmasta

- **Rikoslaki:** Seksuaalinen ahdistelu on koskettelua, joka loukkaa seksuaalista itsemäärämisoikeutta (asianomistajarikos)
- **Yhdenvertaisuuslaki:** Loukkaava käyttäytyminen liittyy yhdenvertaisuuslaissa kiellettyihin syrjintäperusteisiin
- **Tasa-arvolaki:** Seksuaalinen ja sukupuoliin perustuva häirintä -> työnantajien velvollisuus puuttua

ikä, alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, poliittinen toiminta, ammattiyhdistystoiminta, perhesuhteet, terveydentila, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen ja muu henkilöön liittyvä syy.

Suojaikärajat

- **16-vuotta:** Lain mukaan alle 16 -vuotiaalle **ei saa tehdä seksuaalisia tekoja.** Alle 16-vuotiaan katsotaan olevan vielä seksuaalisessa ja psyykkisessä kehityksessä sekä kasvussa erityisen suojelun tarpeessa.
- **18-vuotta:** Suojaa lasta ja nuorta perheen sisäiseltä seksuaaliväkivallalta sekä **luottamussuhteessa** tai **auktoriteettiasemassa** tapahtuvilta seksuaalissävytteisiltä teoilta.
- **POIKKEUKSENA:** Nuorten yhteisymmärryksessä tehdyt seksuaalisista teot, joissa toinen on yli 16- vuotias ja toinen on alle 16- vuotias, sekä saman ikäisten nuorten yhteisymmärryksessä tehty seksuaalinen kanssakäyminen.

Sukupuoleen perustuva häirintä

- **Ei-seksuaalissävyytteistä häirintää, joka luo halventavan tai alentavan ilmapiirin toisen sukupuolesta, sukupuoli identiteetistä tai sukupuolen ilmaisusta johtuen**
- **Halventava puhe toisesta sukupuolesta tai sukupuolen ilmaisusta**
- **Sukupuoleen perustuva kiusaaminen**
- **Voimakkaat stereotypiat liittyen sukupuoleen tai seksuaalisuuteen ovat riskitekijä häirinnälle**
  - 'pojat on poikia'
  - Tarkat normit sille, mitä on olla tyttö/poika/trans
- **Riskitekijöitä: naissukupuoli, sukupuolivähemmistöön kuuluminen, korkealla tasolla kilpaileminen**

Mitä seksuaalinen häirintä on?

- **Kyse on vallasta ja sen väärinkäytöstä**
- Häiritsevät ja loukkaavat seksuaalisesti vihjailevat eleet tai ilmeet
- Epäasialliset seksuaaliset puheet, kuten kaksimieliset vitsit, homottelu, huorittelu, seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvät huomauttelut
- Seksuaalissävytteiset vartaloo, painoa, pukeutumista tai intiimielämää koskevat huomautukset tai kysymykset
- Epäasialliset seksuaalisesti sävyttyneet tai siihen vihjailevat viestit, kuvat tai videot some-kanavissa
- Ei mieluisat seksiä koskevat ehdotukset ja vaatimukset
- **Mitkä näistä seksuaalisen häirinnän muodoista voivat täyttää rikoksen tunnusmerkit jos koskevat alle 16-vuotiasta?**

Mistä häirinnän tunnistaa?

- Jossain määrin jatkuvaa ja toistuvaa
- Valta-aseman väärinkäyttöä -> Alistainen asema
- Loukkaa itsetuntoa ja koskemattomuutta
- Tuottaa epämukavan ja hankalan olo
- Yksipuolista
- Ei aina välttämättä tahallista -> tärkeintä on kokijan subjektiivinen kokemus

Seksuaalirikoslaki uudistus 2022

- **Hallitus on antanut helmikuussa esityksen rikoslain seksuaalirikossäännösten uudistamisesta.**
- **Tavoitteena vahvistaa jokaisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja koskemattomuuden suojaa**
- Raiskauksen määritelmä rikoslaissa muutetaan suostumusperusteiseksi -> *uhrin oma tahto keskiöön!*
- Henkilön osallistumista seksiin ei pidetä vapaaehtoisena, jos hän ei ole sanallisesti, käytöksellään tai muulla tavalla ilmaissut vapaaehtoisuuttaan.
- Vapaaehtoinen ei ole myöskään se, joka on pakotettu tai ei ole olosuhteiden vuoksi voinut muodostaa tai ilmaista tahtoaan.
- Esitys ankaroittaa lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksiksiin liittyviä rangaistuksia -> lapsi ei voi suostua seksuaaliseen tekoon lapsen kanssa
- Lakiesityksen mukaan seksuaaliseen ahdisteluun voi syyllistyä jatkossa muullakin tavalla kuin koskettelemalla.

Häirinnän ja seksuaaliväkivallan vaikutukset

- Ovat aina yksilöllisiä
- Oireet voivat ilmaantua välittömästi tai viiveellä
- pelko, nöyryytys, ahdistus, neuvottomuus, syyllisyys, häpeä, itsesyytös
- vaikeus luottaa muihin ihmisiin
- ulkopuolisuuden kokemus
- vaikeudet ja pelko osallistua harjoituksiin
- Itsensä syyttäminen
- Salailu
- Epämääräiset kivut ja pahoinvointi

On tärkeää muistaa!

- **seksuaalinen häirintä ei ole häirintää kohdanneen henkilökohtainen ongelma**
- **avuttomuuden ja hämmennyksen tunteesta huolimatta on tärkeää ymmärtää, ettei häirinnän syy ole koskaan uhrin**
- **tekijä on täysin vastuussa teostaan**

Ymmärrys häiritsijää kohtaan, ei saa kääntää huomiota pois häirinnän vahingoittavuudesta ja häirityn kokemuksesta.

Kaikilla on oikeus

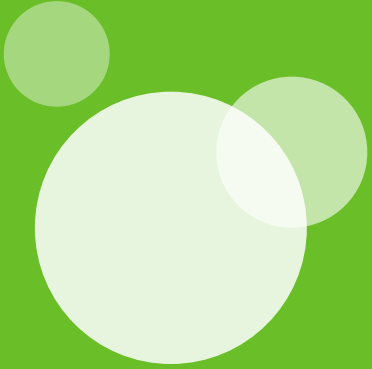
**Meillä kaikilla on oikeus itsemääräämisoikeuteen,
koskemattomuuteen ja turvallisuuteen**

Myös laki suojaa koskemattomuutta ja itsemääräämisoikeutta

Seksuaalioikeudet ovat ihmisoikeuksia

Kotiväki mukana

Epäasialliseen käytökseen puuttuminen ja ennaltaehkäiseminen

Mitä tehdä jos lapseni kokee epäasiallista käytöstä urheilussa?

- **Juttele lapsen kanssa tapahtuneesta**
  - Avoimia kysymyksiä, älä johdattele
  - Anna tilaa lapsen tunteille ja kokemukselle
  - Jos syytä epäillä rikosta, ota yhteyttä poliisiin. -> Voit konsultoida RIKU tai EOY
- **Ota yhteyttä lapsen valmentajaan**
  - Pyri rauhalliseen keskusteluun tapahtuneesta
  - Miettikää miten valmentaja voi parhaiten tukea lasta
  - Tarvittaessa ota yhteyttä seuran vastuuhenkilöön tai esihenkilöön
- **Muista! Seuran tulee kuulla asiassa kaikkia osapuolia**
  - Jokaisella lapsella oikeus kunnioittavaan kohteluun ja turvallisuuteen

Kotiväen rooli ennaltaehkäisyssä

Seuran valitseminen

- Selkeät säännöt kaikilla
- Epäasiallisesta käytöksestä vastaava nimettynä
- Selkeät toimintamallit
- Minkälaista on seuran viestintä
- Seuran arvot
- Kaikkien lasten kanssa toimivien aikuisten rikostausta tarkistetaan, jos henkilö yli 3kk työsuhteessa

Kotiväen rooli ennaltaehkäisyssä

Ole mukana lapsen harrastuksessa

- Kiinnostu, kannusta ja kuuntele
- Lapsen oma kiinnostus harrastamisen keskiössä
- Anna lapsen itse määritellä tavoitteet ja kunnioita lapsen motiiveja
- Kysy miten treeneissä meni ja anna tilaa lapselle kertoa
- Pyri olemaan tietoinen mitä lapsen tai nuoren elämässä tapahtuu
- Arvojen mukaista elämää myös kotona
- Ole turvallinen aikuinen lapsen elämässä

Kotiväen rooli ennaltaehkäisyssä

Tue lapsen itsemääräämisoikeutta ja kerro lapsen oikeuksista

- Oikeus psyykkiseen koskemattomuuteen
- Oikeus fyysiseen koskemattomuuteen

- Kerro harrastukseen kuuluvasta koskemisesta
→ *Hyvä ja huono kosketus*
- Kerro suojaikärajoista

Kotiväen rooli ennaltaehkäisyssä

Opeta turvataitoja

- Vahvista nuoren omia voimavaroja ja lisätään tietoa seksuaalioikeuksista ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä
- Omien ja muiden rajojen kunnioittaminen
- Ikätasoista tietoa seksuaalisuudesta
- Kenelle voi kertoa ja milloin pitää kertoa
- Kerro seksuaalisesta häirinnästä ja seksuaaliväkivallasta -> vastuu aina tekijällä
- Kannusta nuorta suorittamaan EOY nuorten kurssi

- Sano ei
- Poistu paikalta
- Kerro luotettavalle aikuiselle

Muista ainakin nämä!

- Urheiluseurojen pitää sitoutua turvallisen toimintaympäristön edistämiseen
- Lapsilla on aina oikeus korjata toimintaansa
- Sinulla on oikeus tietää seuran toimintaperiaatteista ja jokaisen seurassa toimivan aikuisen tulee olla selvillä seuran toimintaperiaatteista ja säännöistä
- Mallioppiminen omalta kotiväeltä
- Lapset ja nuoret keskiössä kaikessa toiminnassa
- Et ole yksin –palvelu on tukenasi!

Keskustelua

- Mistä olisi ollut hyvä tänään keskustella lisää?
- Mitä ajatuksia koulutus herätti?
- Mitä jäi mieleen?

Kiitos!

Palaute on meille tärkeää:

<https://link.webropolsurveys.com/S/31CEC2B4AB48ACB5>

- **Kouluttajan yhteystiedot:**
- Pauliina.lius@vaestoliitto.fi
- 040 6305386